

Oponentský posudek na diplomovou práci Petra Kratochvíla *Pojetí sociální spravedlnosti*

Tématem předložené diplomové práce je pojem sociální spravedlnosti tak, jak je v současnosti diskutován především v anglosaské (liberální) politické teorii. Autor nejprve definuje jakýsi předběžný pojem sociální spravedlnosti, který se posléze snaží aplikovat na Rawlsem rozpoutané debaty o jeho povaze, přičemž se zároveň pokouší obhájit jak jeho smysluplnost, tak jeho aplikovatelnost v globálním měřítku.

Formální stránka práce

Text práce má 61 stran. Text je členěn do 5 kapitol a stručného úvodu a závěru, kapitoly jsou dále členěny na podkapitoly. V práci se nevyskytují pravopisné chyby, časté překlepy, anakoluty a autor navíc správně uvádí bibliografické údaje. (Což, bohužel, v kontextu řady prací odevzdávaných na Úpolu stále musíme považovat za něco spíše výjimečného.)

Obsahová stránka práce

Zatímco formální stránku práce bylo možné považovat za zdařilou, domnívám se, že po stránce obsahové se autorovi již tak dobře nevedlo. S autorem a jeho argumentací lze polemizovat v řadě bodů, a proto se zde zaměřím pouze na nedostatky, které považuji za nejvíce závažné.

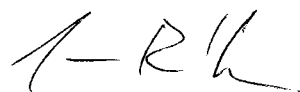
Domnívám se, že největší nedostatek práce spočívá v jejím cíli, struktuře a záběru, které jsou s ohledem na daný druh práce neadekvátní. Následuje stručný výčet témat, kterým se autor na cca 60 stranách textu věnuje: předběžný (minimalistický) pojem sociální spravedlnosti, dějiny pojmu sociální spravedlnosti, procedurální a materiální pojetí sociální spravedlnosti, rozdíl mezi pojmem a pojetími sociální spravedlnosti, Hayekova kritika pojmu sociální spravedlnosti, Rawlsovo pojetí sociální spravedlnosti, Nozickovo pojetí spravedlnosti, sociální spravedlnost a globalizace, Rawlsovo *Právo národů* (autorem, bohužel, zavádějícím způsobem překládané jako Zákon národů), otázka globálních chudých a její řešení v egalitářském liberalismu a z hlediska modelu odpovědnosti, pojem veřejného rozumu a demokratický a sociální deficit, které jsou s ním spojeny, překrývající konsensus atd.

Důsledkem tohoto přístupu je pak to, že autor je nucen pojednávat jednotlivá témata pouze velmi zběžně a proto i povrchně. Čtenář se nemůže ubránit dojmu, že řada klíčových témat, pojmů a argumentů není vůbec problematizována, což nakonec vede k tomu, že výklad svou náročností často nepřesahuje základní učebnice k dané problematice, ze kterých autor ostatně často čerpá (Swift, Shapiro, Heywood (sic!)), či k tomu, že spíše než s hotovou argumentací se čtenář setkává s výpisky z četby (např. pasáže o Rawlsově *Právu národů* či o problematice globálních chudých).

Tento problém se bohužel týká i distinkcí mezi pojmem a pojetím sociální spravedlnosti a mezi materiální a procedurální spravedlností, které mají potenciál představit asi nejzajímavější část práce. Jejich výklad je, bohužel, opět podán příliš zrychleně a zdá se být nezcela srozumitelný či bezrozporný. Například k rozdílu mezi materiální a procedurální spravedlností autor uvádí: „Procedurální spravedlnost se týká formy spravedlnosti a nikoli jejího obsahu a jejím jádrem je princip formální rovnosti – tzn. právo by mělo být aplikováno stejně na každého bez ohledu na jeho pohlaví, barvu pleti, sociální postavení či vyznání.“ Naproti tomu pro materiální spravedlnost platí, že „zohledňuje obsah práva – příkladem nespravedlnosti může být zákon znemožňující ženám volit“. A dále pokračuje vysvětlujícím tvrzením „tento zákon ale vyhovuje procedurální spravedlnosti, pokud je soudci aplikován nestranně.“ (str. 12) Tato pasáž vyžaduje propracovanější argumentaci, protože její

nepřítomnost ji umožňuje chápat jako rozpornou. Pojem procedurální spravedlnosti je v ní nejdříve spojen s formální rovností, která znamená, že „právo by mělo být aplikováno stejně na každého bez ohledu na jeho pohlaví“, a zároveň je v následujícím odstavci jako příklad uváděn zákon znemožňující ženám volit, o němž se překvapený čtenář dočte, že „vyhovuje procedurální spravedlnosti“.

Pro uvedené výhrady, z nichž obzvláště ty o nešťastné koncepci práce vedoucí k povrchnosti a o nedostatečné práci s literaturou považuji u práce tohoto druhu za velmi závažné, a s přihlédnutím k tomu, že uvedená práce je rozpracováním postupové práce odevzdané na UFARu v roce 2008/9 (viz. prohlášení v úvodu práce), nemohu tuto práci doporučit k obhajobě.

Mgr. Jan Bíba